

A85/24

30 mei 1985

DE SOVJETRUSSISCHE WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR
VREDESONDERZOEK (IV).

De taken van de Raad.

Uit de in de voorgaande afleveringen gegeven, waarschijnlijk onvolledige opsomming van de door de Raad ontplooid en geplande activiteiten, blijkt dat dit in 1979 opgerichte orgaan een meervoudige opdracht te vervullen heeft.

1. Coördinatie en stimulering onderzoek.

De Raad voor "Vredesonderzoek" is in ieder geval een instelling, die zich bezighoudt met wetenschappelijk onderzoek op het terrein van vrede en ontwapening. Hij is ook actief als het gaat om het coördineren van het onderzoek dat binnen het Sovjetblok wordt gedaan.

Het is niet duidelijk of binnen de Wetenschappelijke Raad zelf onderzoekingen en studies worden verricht. De meeste daarvan vinden in ieder geval plaats bij de verschillende instituten van de Sovjetacademie van Wetenschappen en het is de taak van de Raad - aldus vice-voorzitter PRIMAKOV - daarop het oog te houden.

Geheel in overeenstemming met wat geldt voor het fenomeen Wetenschappelijke Raad in het Sovjetbestel, is ook de "Wetenschappelijke Raad voor het Onderzoek van Problemen van Vrede en Ontwapening" een coördinerend en toezichhoudend orgaan, dat - gelet op de bezetting van de leidinggevende functies met personen als FEDOSEYEV, YAKOVLEV en PRIMAKOV - op redelijk wat prestige zal kunnen rekenen.

2. Propaganda-activiteiten.

Naast deze taak op het terrein van wetenschap en onderzoek heeft de Raad ook een functie te vervullen op het terrein van de propaganda.

Behalve door middel van het uitgeven van o.a. brochure-reeksen, waarin de "wetenschappelijk gefundeerde" Sovjetstandpunten met betrekking tot internationale ontwikkelingen en problemen worden uiteengezet, moet de Raad - zoals voorzitter INOZEMTSEV het in 1981 zei - zorgen voor "de ontwikkeling van de relaties met buitenlandse organisaties, wetenschappers, experts en figuren uit het openbare leven en moet dit soort contacten - aldus vicevoorzitter PRIMAKOV - gebruikt worden "voor het maken van propaganda voor de vredesinitiatieven" van de Sovjet Unie. Dit wordt bijzonder belangrijk geacht, omdat deze organisaties en personen uit het wetenschappelijke en openbare leven "invloed kunnen uitoefenen bij de formulering van het buitenlandse beleid" van hun land. Daarmee is duidelijk dat de Raad voor "Vredesonderzoek" van Sovjetzijde ook gezien wordt als een onderdeel van het propaganda-apparaat, dat door het wetenschappelijk imago dat het heeft m.n. in de Westerse wetenschappelijke wereld meer kan bereiken dan de traditionele Sovjetrusische propaganda- en beïnvloedingsinstellingen.

De openlijke propaganda van de Wetenschappelijke Raad is tot nu toe betrekkelijk bescheiden van omvang geweest. Naast zaken als het uitbrengen van brochures en boekwerken, heeft de Raad - meestal in samenwerking met andere Sovjetorganisaties - enige colloquia en conferenties georganiseerd. Volgens eigen opgaven zijn er voorts contacten tot stand gebracht met organisaties als het IPRA en de UNIDIR, met instituten in Oostenrijk, Zweden, Zwitserland en met andere buitenlandse instellingen. Publieke bijeenkomsten en relaties als voornoemd zijn echter niet in de laatste plaats bedoeld om informele contacten te leggen ten behoeve van meer heimelijk politieke beïnvloeding en inlichtingenwerk, die zich uit de aard der zaak aan de waarneming trachten te onttrekken en waarvan tot dusverre dan ook nog niet veel aan het daglicht getreden.

Ook van specifiek op Nederland gerichte activiteiten is tot nog toe niet veel gebleken. Er is weliswaar sprake van een in 1983 verschenen nederlandstalige brochure ("Hoe het gevaar in Europa af te wenden"), maar deze is eveneens in zes andere talen verschenen en bovendien is onbekend wat de spreiding hiervan was. En natuurlijk hebben nederlandse parlementariërs en wetenschappers uit de polemologische sfeer in april 1981 deelgenomen aan het door de Wetenschappelijke Raad samen met het Sovjetcomite voor Europese Veiligheid georganiseerde symposium over veiligheid en detente in Europa. Wel is het sinds de oprichting van de Raad in 1979 enige malen voorgekomen dat leidinggevende functionarissen van deze Raad - meestal officieel uit hoofde van hun andere functies of hoedanigheden in het Sovjetbestel - een bezoek brachten aan Nederland. Gedacht kan bv. worden aan Georgiy A. ARBATOV, die behalve lid CC-CPSU en directeur van het zg. Amerika-instituut, ook een van de sectiehoofden van de Raad is. In maart 1981 bezocht hij ons land in verband met het verschijnen van een samen met OLTMANS uitgegeven boek over de Sovjetrusische buitenlandse politiek. Hij maakte toen van elke geboden gelegenheid gebruik om te werven voor de "vredespolitiek" van zijn land. Voorts zijn in augustus 1980 Yevgeniy PRIMAKOV en Moisey MARKOV, beiden vice-voorzitter van de Raad, aanwezig geweest bij een in Breukelen gehouden Pugwash-conferentie en is hun collega Oleg BYKOV in februari 1980

als "ontwapeningsdeskundige" aanwezig geweest bij een openbare hoorzitting (over ontwapeningsproblemen) van de Vaste Commissies voor Buitenlandse Zaken en Defensie van de Tweede Kamer.

Deze toch al weer van enige jaren geleden daterende reeks bezoeken kon zeer recent worden aangevuld, toen de Sovjethistoricus Prof. Dr. A. PROTOPOV van het Instituut voor Geschiedenis van de Sovjetacademie van Wetenschappen voor een bezoek van zes dagen naar Nederland kwam. Op 22 mei heeft hij aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen een lezing gehouden, waarbij hij was aangekondigd als lid van de "Wetenschappelijke Raad van Vrede en Veiligheid van de USSR". Op goede gronden mag worden aangenomen dat met deze wat afwijkende formulering bedoeld wordt op de "Wetenschappelijke raad voor het Onderzoek van Problemen van Vrede en Ontwapening".

Het is niet uitgesloten dat de hierboven gegeven reeks bezoeken verder kan worden aangevuld, maar dit wordt bemoeilijkt door het feit dat slechts de namen van zo'n goede vijftien functionarissen van de zeker tachtig leden tellende Raad voor Vredesonderzoek bekend zijn.

3. Intelligence-activiteiten.

In het voorgaande is er melding van gemaakt dat de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek is opgericht bij gezamenlijke beslissing van de Sovjetacademie van Wetenschappen, het Sovjetvredescomite en het Staatscomite voor Wetenschap en Techniek (GKNT). De betrokkenheid van twee eerstgenoemde organisaties is een verklaarbare zaak. De eerste houdt zich immers bezig met wetenschap en de tweede met propaganda voor de vrede. De participatie van het GKNT ligt echter gecompliceerder. Binnen het Sovjetsysteem is het GKNT belast met het houden van toezicht op wetenschappelijk onderzoek, met het geven van adviezen en met het goedkeuren van uitgaven voor wetenschappelijke projecten. Tegen de achtergrond hiervan is de betrokkenheid van het GKNT bij de activiteiten van de Wetenschappelijke Raad als coördinatiecentrum voor het totale Sovjetrussische vredesonderzoek, gemakkelijk te verklaren. Als echter in aanmerking wordt genomen dat het GKNT - in nauwe samenwerking met het KGB - ook de requirements vaststelt voor het verzamelen van gegevens en informatie die van belang kunnen zijn voor ontwikkeling van de Sovjetrussische wetenschap en technologie, dan ligt het voor de hand minstens aan de mogelijkheid te denken dat de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek daarbij ook ingeschakeld kan zijn.

Het feit dat de Raad een sectie heeft voor "Wetenschappelijk-Technische Vooruitgang en Veiligheid" met uiteraard de taak gegevens te verzamelen ten behoeve van deze "vooruitgang" en het feit dat deze sectie geleid wordt door GKNT-functionaris GVISHIANI, bewijst uiteraard niets, maar lijkt wel beschouwd te kunnen worden als een sterke indicatie. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat de Wetenschappelijke Raad en de sectie van GVISHIANI steeds actief betrokken is bij dit inlichtingenwerk. Het is uiteraard ook mogelijk dat de raad in meer passieve zin de ter beschikking komende informatie helpt evalueren en doorsluizen.

Vermelding verdient tenslotte dat voor de leden van de Wetenschappelijke Raad ongetwijfeld geldt wat van toepassing is op de medewerkers van de verschillende Academie-instituten. Van wetenschappelijke medewerkers wordt immers ten allen tijde uitdrukkelijk verwacht dat zij een bijdrage leveren aan de Sovjetrussische, op het buitenland gerichte instelligence-activiteiten. In hun contacten met buitenlanders, zowel in de Sovjet Unie als elders, dienen zij informatie te verzamelen over de achtergronden van hun gesprekspartners, biografische profielen samen te stellen en inschattingen te geven van de heersende stemmingen in de verschillende landen. Hun positie als "wetenschapper" is daarbij van nut omdat buitenlanders eerder geneigd zijn vrijuit te spreken tegenover beroepscollega's dan tegenover functionarissen van partij of staat.

Conclusie.

Officieel lijkt de belangrijkste activiteit van de Wetenschappelijke Raad voor Vredesonderzoek te bestaan in het coördineren van het vredesonderzoek binnen de Sovjet Unie. Daarnaast is er sprake van openlijke propaganda vooral gericht op wetenschappelijke kringen in de Westerse Wereld, maar deze lijkt betrekkelijk bescheiden van omvang. Het uitgeven van publicaties en het organiseren van internationale bijeenkomsten biedt echter de mogelijkheid tot het leggen van contacten met wetenschappers in het buitenland, die benut kunnen worden voor meer heimelijke beïnvloeding, al valt daarvan tot dusverre weinig aan te tonen. Er zijn evenmin harde bewijzen voor intelligence-activiteiten voorhanden, maar wel is de vooronderstelling gewettigd dat er op dit terrein iets moet plaatsvinden.

Attachement to Focus A85/24

The Scientific Council for the Research on Peace and Disarmament

Address: Profsoyuznaya ul. 23
117418 Moscow USSR.

function

other imp.functions

Chairman

FEDOSEYEV, Pjotr
Nikolayevich
(born: 22-08-1908)

.vice-president USSR
Academy of Sciences
.member CC-CPSU
.member GKNT-board

Vice-chairman

BYKOV, Oleg
Nikolayevich
(born: 15-10-1926)

.vice-director IMEMO
.vice-chairman Internat.
Institute of Peace
.member Soviet
Committee for European
Security and
Cooperation

GVISHIANI, Dzermen
Mikhailovich
(born: 24-12-1928)

.vice-chairman GKNT

MARKOV, Moisey
Aleksandrovich
(born: 13-05-1908)

.chairman Soviet
Pugwash Committee

PRIMAKOV, Yevgeniy
Maksimovich
(born: 29-10-1929)

.director Institute
for Oriental Studies
.member World Peace
Council

YAKOVLEV,
Aleksandr

.director IMEMO

Executive Secretary

MOZOROV, Gregory I.
(born: 10-08-1921)

.head International
Organisations Dept.
IMEMO
.member Executive
committee International
Institute of Peace

VORONKOV, Lev

.researcher IMEMO.

SECTIONS

=====

1. Problems of Peaceful Coexistence and the Strengthening of Peace

Head BYKOV, Oleg N.

2. Problems of Disarmament

Head ARBATOV, Georgiy A. .member CC-CPSU
(born: 19-05-1923) .vice-chairman
Friendship Society
USSR/USA
.director America
Institute

Deputy head ZHURKIN, Vitaliy V. .vice-director America
(born: 14-01-1928) Institute
.vice-chairman Societ
Comm. for Defence of
Peace
.member World Peace
Council

3. Developing Countries and Problems of Peace and Disarmament

Head PRIMAKOV, Yevgeniy M.

"Learned" Secretary LEBEDEVA, N.

4. Scientific-Technical Progress and Security

Head GVISHIANI, Dzermen M.

5. Cooperation of Scientists in the Field of Research of Problems of Peace

Head MARKOV, Moisey A.

Other Functionaries

=====

BLISCHENKO, I.P.
leading researcher on
the Scientific Council
(Source: Sovietskaya Gosurdarstvo Y Pravo, august
1982)

KAPITSA, Prof.
Sergey Petrovich
member Scientific Council
(Source: Moscow Domestic Television Service,
18 december 1982)

KALYADIN, A.
member Scientific Council
(Source: Izvestia, 29 july 1984)

PETROVSKIY, V.F.
member Scientific Council
(Source: Obshchestvennyye Nauki V SSR no.5,
sep-oct. 1984)

PROTOPOPOV, .History Institute
Prof. Dr. A. Academy of Sciences
member
Scientific Council